

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทักษะ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เมื่อบ้านเมืองประกอบไปด้วยพลเมืองที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศก็ย่อมทำได้โดยสะดวก รวดเร็ว ได้ผลแน่นอน และรวดเร็ว (พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พ.ศ. 2520) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงกำหนดให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นคนมีคุณภาพ ตามมาตรา 43 รัฐคุ้มครองสิทธิ สร้างความเสมอภาค โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน

ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการมีเป้าหมายสูงสุด คือการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เต็มศักยภาพโดยเน้นให้นักเรียนมีความสามารถทางความคิด สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักคิด วิเคราะห์ ค้นหาสาเหตุและแนวทางในการแก้ปัญหาได้ทันโลก ทันเหตุการณ์ มองกว้าง คิดไกลใฝ่รู้ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติ มีคุณธรรมจริยธรรม แต่การดำเนินการดังกล่าวให้บรรลุผล จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบต่างๆ ในการจัดการศึกษาที่เป็นเงื่อนไขปัญหา ทั้งในด้านปัจจัยในการทำงาน คือ อาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ และงบประมาณ สำหรับในด้านกระบวนการที่สำคัญ คือกระบวนการเรียนการสอน กระบวนการนิเทศ และกระบวนการบริหาร (กระทรวงศึกษาธิการ 2544 : 11) การบริหารจัดการเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกสนับสนุนประสานงาน นิเทศ ควบคุม กำกับติดตาม ประเมินแก้ไขพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ในระบบ ทั้งการวางแผนการบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริการต่างๆ และงานอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับนโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ (กระทรวงศึกษาธิการ 2544 : 1) และตามคู่มือการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ได้กำหนดขอบข่ายงานบริหารโรงเรียนไว้ 4 งาน คือ งานบริหาร วิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารงานทั่วไป หมายถึงภารกิจหลักเหล่านี้ต้องได้รับการจัดการที่ดี โดยมีวิธีการอย่างไรจึงจะทำให้สถาบันศึกษามีคุณภาพได้

โดยเฉพาะการบริหารงานในด้านวิชาการ ซึ่งถือว่าเป็นภารกิจที่ยิ่งใหญ่และเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้าเป็นไปอย่างมีคุณภาพได้ตามเป้าหมายและความคาดหวังของหลักสูตร

เป้าหมายหลักของการเป็นผู้นำในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนัก เพื่อกำหนดทิศทางหรือสถานศึกษาให้ไปสู่เป้าหมายหรือทิศทางที่ถูกต้อง ผู้บริหารต้องสามารถใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น กำลังคน งบประมาณ เครื่องอำนวยความสะดวก และแผนงาน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้เพื่อการเป็นผู้นำที่ดีและการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของเป้าหมายในการจัดการศึกษา ชาญชัย อาจินสมาจาร (2543 : 113) เพราะในการบริหารงานต้องดำเนินกิจกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้นย่อมมีปัญหายุ่งยากต่างๆ มากมาย เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ สาเหตุหนึ่งที่สำคัญคือเกิดจากตัวผู้บริหารเอง และปริยาพร วงศ์อนุตโรจน์ (2535 : 120) ได้กล่าวถึงผู้บริหารว่า ผู้บริหารเป็นผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผนงานวิชาการเพราะงานวิชาการในสถานศึกษาถือได้ว่าเป็นงานหลักที่เป็นหัวใจสำคัญ โดยผู้บริหารควรมีความรับผิดชอบวางแผนงานทุกระดับ ตั้งแต่งานวิชาการจนถึงการเรียนการสอนของครูอาจารย์ จัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อจะได้วางแผนได้ถูกต้อง การมีส่วนร่วมในการวางแผนของสถานศึกษามีใช้เพียงผู้กำหนดแผน แต่ต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้รับผิดชอบงานอื่นๆ ต้องมีความรู้และมีความสามารถ มีทักษะในการวางแผนซึ่งสามารถชี้แนะครูอาจารย์ได้ ตลอดถึงควรรู้จักการวางแผนในการบริหารงาน ซึ่งงานวิชาการเป็นงานที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ต้องมีการวางแผนให้เป็นไปตามขั้นตอน เพื่อกำหนดสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ในเชิงของการบริหารงานวิชาการจะพัฒนาให้ได้ดีเกิดผลต่อการพัฒนาต่อนักเรียนอย่างแท้จริงนั้น ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำของสถานศึกษาเป็นตัวอย่างที่เข้มแข็ง อดทนไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก มีส่วนร่วมในการพัฒนาความสำเร็จหรือความล้มเหลว ความเป็นผู้นำของผู้บริหารจึงเป็นส่วนสำคัญยิ่งที่มีผลต่อความสำเร็จในอนาคต (กรมวิชาการ 2539 : 1)

กัญญา สาร (2514 : 329) ได้กล่าวถึงการบริหารงานด้านวิชาการว่าในการบริหารการศึกษาควรมีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้กับคณะครูทุกคน ให้ทุกคนทำงานด้วยความเต็มใจ ซึ่งไม่ใช่วิธีการถูกบังคับขู่เข็ญแต่อยู่ที่ว่าจะมีการกระตุ้นเตือน การเสริมแรงให้ทุกคนมีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน ดังนั้น การบริหารงานผู้บริหารต้องแสดงบทบาทในฐานะผู้นำขององค์กรเพื่อที่จะนำองค์กรให้พ้นจากอุปสรรคการก้าวเข้าสู่เป้าหมายและความสำเร็จของงาน ทำให้ผู้ร่วมงานได้เห็นถึงศักยภาพและความจริงใจในการปฏิบัติงาน สิ่งเหล่านี้ย่อมหมายถึงการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานให้ผู้ได้บังคับบัญชาสามารถร่วมขบวนในการสร้างงาน เพื่อพัฒนา

คุณภาพขององค์กรและตามที่ กมล ภูประเสริฐ (2544 : 6) ได้กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษา หมายถึงการบริหารงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา โดยจะต้องมีการวางแผนในการพัฒนาหรือการวางแผนในเชิงกลยุทธ์ เพื่อการนำไปปฏิบัติและท้ายสุดต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน

ในปัจจุบันการจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดให้สถานศึกษามีบทบาท และมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้และให้เป็นไปตามหลักสูตรกำหนด ขณะเดียวกันจะต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การที่จะจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น สถานศึกษาจำเป็นต้องฟังพหุชนและสังคมภายนอก ให้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือกำหนดทิศทางให้คำแนะนำเพื่อให้สถานศึกษาสามารถผลิตประชากรที่มีคุณภาพเป็นกำลังของสังคมต่อไป ดังนั้น หน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นมีความสำคัญยิ่ง และถือได้ว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มศักยภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล รวมถึงมีความสามารถในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล ด้วยเหตุผลดังกล่าวที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำสูงสุด ในองค์กรต้องคิดหาวิธีและแนวทางในการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยแนวทางในการดำเนินการ ซึ่งได้แก่ แนวทางในการบริหารหลักสูตร การบริหาร การเรียนการสอน การประเมินผล การนิเทศภายใน การพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ การวิจัยและการพัฒนา การบริหารโครงการทางวิชาการ การบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศทางวิชาการ และการบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการของสถานศึกษา ดังที่ สมิธ และคนอื่นๆ (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ 2535 : 15; อ้างอิงมาจาก Smith and Others) ได้ให้ความสำคัญสำหรับการบริหารงาน และการให้ความสำคัญของงานในสถานศึกษาในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา โดยแยกงานออกเป็น 7 ประเภท พบว่าการบริหารงานวิชาการคิดเป็นร้อยละ 40 การบริหารงาน บุคคลคิดเป็นร้อยละ 20 การบริหารงานกิจการนักเรียนคิดเป็นร้อยละ 20 การบริหารการเงิน คิดเป็นร้อยละ 5 การบริหารอาคารสถานที่คิดเป็นร้อยละ 5 การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนคิดเป็น ร้อยละ 5 และการบริหารงานทั่วไปคิดเป็นร้อยละ 5

จะเห็นได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และการกล่าวปฏิเสธหรือการโอนงานวิชาการให้กับผู้ช่วย หรือครูฝ่ายวิชาการ ไปดำเนินการนั้นไม่ได้ เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้ที่ใช้อำนาจในการบริหารที่จะอำนวยความสะดวกให้กิจกรรมทุกอย่างดำเนินการไปตามแผนงานของสถานศึกษาที่ตั้งไว้ ดังนั้น การบริหารงานวิชาการจึงเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา และจากตัวเลขที่ปรากฏ การบริหารงานวิชาการในสัดส่วนอัตราร้อยละ 40 ซึ่งถือได้ว่าเป็นงานที่สำคัญมาก โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งถือว่าเป็นจุดหมายหลักของการจัดการการศึกษาในสถานศึกษา และเป็นดัชนีตัวชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการ ดังนั้น ภารกิจงานวิชาการซึ่งถือเป็นงานสำคัญเป็นหัวใจของการบริหารงานทั้งหมด ทั้งนี้ ผู้บริหารจะต้องมีความตระหนักเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุน ร่วมคิด ร่วมทำ และทำที่สุดคือการทำงานเป็นทีม โดยบุคลากรในสถานศึกษาต้องได้รับการเตรียมความพร้อม มองเห็นคุณค่า มีความรู้ความเข้าใจ ตลอดถึงการติดตามกำกับดูแลการดำเนินงานในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 18 กลุ่มเครือข่ายวิชาการ 161 โรงเรียน จากข้อมูลพื้นฐานการศึกษา (10 มิถุนายน 2548) มีบุคลากร 2,507 คน มีนักเรียนในความรับผิดชอบ 43,759 คน จากการสรุปรายงานผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GAT) ระดับชาติของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จากสำนักทดสอบทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในระยะ 3 ปีที่ผ่านมา (2545 – 2547) พบว่า

ปีการศึกษา 2545 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 4,355 คน วิชาภาษาไทย คะแนนเต็ม 30 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 15.39 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 51.30 วิชาคณิตศาสตร์ คะแนนเต็ม 30 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 15.95 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 53.17 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 4,449 คน วิชาภาษาไทย คะแนนเต็ม 40 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 20.74 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 51.76 วิชาคณิตศาสตร์ คะแนนเต็ม 40 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 20.34 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 50.84 วิชาภาษาอังกฤษ คะแนนเต็ม 40 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 18.72 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 46.81 (สำนักทดสอบทางการศึกษา 2545 : ซีดี-รวม)

ปีการศึกษา 2546 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 4,064 คน วิชาภาษาไทย คะแนนเต็ม 30 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 15.21 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 50.70 วิชาคณิตศาสตร์ คะแนนเต็ม 30 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 13.21 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 47.18 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 4,264 คน วิชาภาษาไทย คะแนนเต็ม 40 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 17.26 คะแนนเฉลี่ย

ร้อยละ 44.05 วิชาคณิตศาสตร์ คะแนนเต็ม 40 คะแนนเฉลี่ย 15.99 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 39.99
 วิชาวิทยาศาสตร์ คะแนนเต็ม 40 คะแนนเฉลี่ย 16.44 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 41.10 วิชาภาษาอังกฤษ
 คะแนนเต็ม 40 คะแนนเฉลี่ย 14.59 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 36.48 (สำนักทดสอบทางการศึกษา 2546
 : ซีดี-รวม)

ปีการศึกษา 2547 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 4,493 คน
 วิชาภาษาไทย คะแนนเต็ม 30 คะแนนเฉลี่ย 14.43 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 48.09 วิชาคณิตศาสตร์
 คะแนนเต็ม 30 คะแนนเฉลี่ย 12.76 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 42.52 วิชาวิทยาศาสตร์ คะแนนเต็ม 30
 คะแนนเฉลี่ย 11.94 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 39.80 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนนักเรียนทั้งหมด
 4,430 คน วิชาภาษาไทย คะแนนเต็ม 40 คะแนนเฉลี่ย 17.50 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 43.76
 วิชาคณิตศาสตร์ คะแนนเต็ม 40 คะแนนเฉลี่ย 16.70 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 41.75 วิชา
 วิทยาศาสตร์ คะแนนเต็ม 40 คะแนนเฉลี่ย 16.05 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 40.14 วิชาภาษาอังกฤษ
 คะแนนเต็ม 40 คะแนนเฉลี่ย 12.98 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 32.45 (สำนักทดสอบทางการศึกษา
 2547 : ซีดี-รวม)

จากการรายงานสรุปผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GAT) ของนักเรียนชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช
 เขต 4 ซึ่งประกอบด้วย อำเภอท่าศาลา อำเภอสิชล อำเภอขนอม อำเภอพรหมคีรี และกิ่งอำเภอ
 นบพิตำ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่
 6 ทุกวิชาคะแนนเฉลี่ยลดต่ำลงทุกปี จากสภาพปัญหาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 ดังกล่าว แสดงว่าการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ส่วน
 หนึ่งยังไม่ประสบผลสำเร็จ และกระบวนการสำคัญที่จะพัฒนางานการจัดการเรียนการสอนให้มี
 คุณภาพ คือการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน โดยมีครูผู้สอน ผู้ปฏิบัติงานวิชาการ และผู้บริหาร
 สถานศึกษา นับว่าเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการพัฒนางานวิชาการให้บรรลุตามเป้าหมาย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 เห็นว่าปัญหานักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
 น่าจะมาจากการขาดการบริหารงานวิชาการโรงเรียนอย่างจริงจังของผู้บริหารและผู้ที่มีส่วน
 เกี่ยวข้อง ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สอนให้สอดคล้อง
 กับขอบข่ายงานวิชาการตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะ
 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด เพื่อทราบข้อมูล
 สภาพปัญหาที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอน อันจะเป็นแนวทางในการ

บริหารงานวิชาการ โรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้สามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของบริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของบริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน
4. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของบริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีอัตรากำลังครูต่างกัน

สมมติฐานการวิจัย

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 มีสมมติฐานดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอนมีความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอนที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน
3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอนที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาที่มีอัตรากำลังครูต่อนักเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา เป็นการศึกษาปัญหาและระดับการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ปีการศึกษา 2548 โดยมุ่งศึกษาขอบข่ายงานวิชาการตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 9 งาน ดังนี้

- 1.1 งานการบริหารหลักสูตร
- 1.2 งานการบริหารการเรียนการสอน
- 1.3 งานการบริหารการประเมินผลการเรียน
- 1.4 งานบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา
- 1.5 งานการบริหารการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ
- 1.6 งานการบริหารงานวิจัยและการพัฒนา
- 1.7 งานการบริหารโครงการทางวิชาการในสถานศึกษา
- 1.8 งานการบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศทางวิชาการ
- 1.9 งานการบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่สนใจศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติงานสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ปีการศึกษา 2548 รวมประชากรทั้งหมด จำนวน 2,507 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 161 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอน 2,346 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสัดส่วนของเครซีและมอร์แกน (มลิวัลย์ สมศักดิ์ 2548 : 109 ; อ้างอิงมาจาก Krejcie and Morgan 1970 : 608) ได้จำนวนโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง 113 โรงเรียน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างโรงเรียนแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามสัดส่วนขนาดโรงเรียน แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีจับสลากแบบไม่ใส่คืน (Without replacement) ได้รายชื่อโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้ปฏิบัติการสอน จำแนกตามขนาดโรงเรียน และอัตรากำลังครูต่อนักเรียนตามเกณฑ์ ก.ค. ได้จำนวนผู้บริหารโรงเรียน 113 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอน 331 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 444 คน

3. ตัวแปรที่จะศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ

3.1.1 ตำแหน่งปัจจุบัน จำแนกเป็น 2 ระดับ คือ

3.1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

3.1.1.2 ครูผู้ปฏิบัติการสอน

3.1.2 ขนาดโรงเรียน จำแนกเป็น 3 ระดับ คือ

3.1.2.1 ขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียน 120 ลงมา

3.1.2.2 ขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 121-300 คน

3.1.2.3 ขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียน 301 คนขึ้นไป

3.1.3 อัตรากำลังครูต่อนักเรียน จำแนกเป็น 3 ประเภท คือ

3.1.3.1 โรงเรียนที่มีอัตรากำลังครูต่อนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ ก.ค.

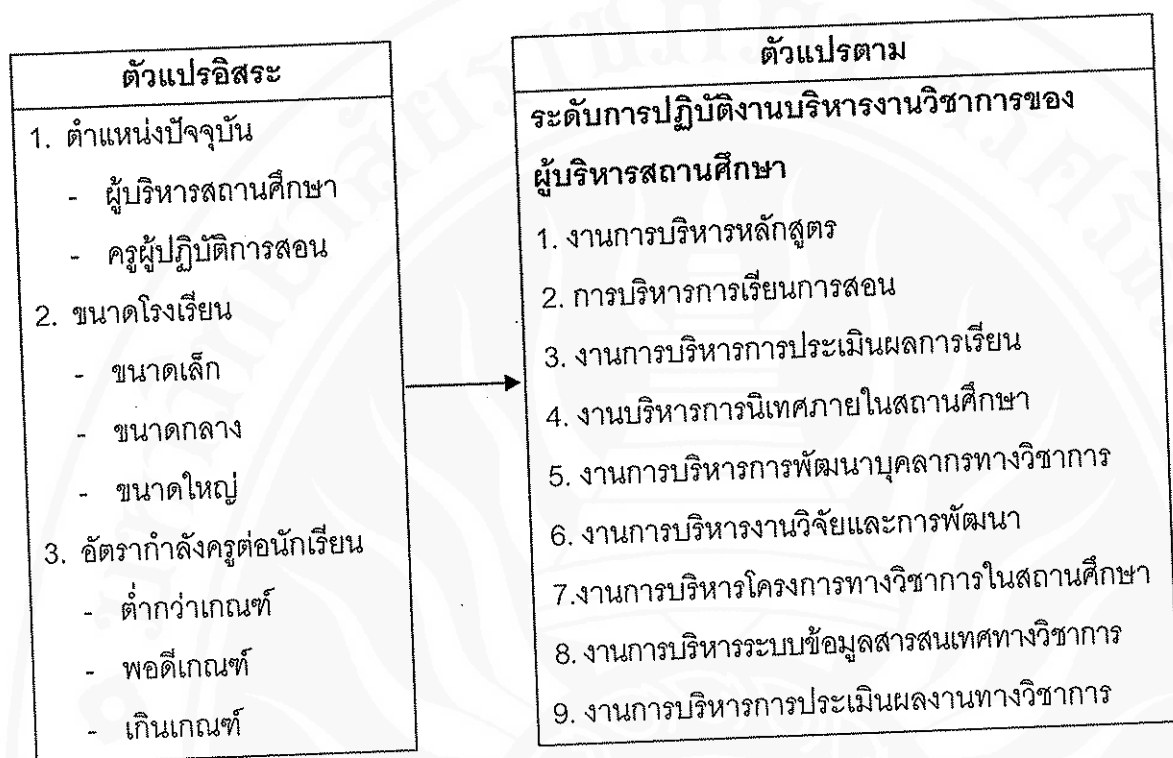
3.1.3.2 โรงเรียนที่มีอัตรากำลังครูต่อนักเรียนพอพีเกณฑ์ ก.ค.

3.1.3.3 โรงเรียนที่มีอัตรากำลังครูต่อนักเรียนเกินเกณฑ์ ก.ค.

3.2 ตัวแปรตาม คือระดับการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จำนวน 9 งาน คือ การบริหารหลักสูตรการบริหารการเรียนการสอน การบริหารการประเมินผลการเรียน การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ การบริหารงานวิจัยและการพัฒนา การบริหารโครงการทางวิชาการในสถานศึกษา การบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศทางวิชาการ และการบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การปฏิบัติงานหรือการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษา ในการแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน หรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามขอบข่ายงานวิชาการตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ได้แก่ การบริหารหลักสูตร การบริหารการเรียนการสอน การบริหารการประเมินผลการเรียน การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ การบริหารงานวิจัยและการพัฒนา การบริหารโครงการทางวิชาการในสถานศึกษา การบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศทางวิชาการ การบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการ

1.1 การบริหารหลักสูตร หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรให้เป็นไปตามนโยบายและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในด้านการปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีเอกภาพในทางนโยบายและความหลากหลาย ในการปฏิบัติมีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษสถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมให้เอกชนร่วมกับนโยบายดังกล่าว การจัดทำ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้มีการกระจายอำนาจให้สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษาขึ้นใช้เอง เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดทำหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพมีรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของสถานศึกษา

1.2 การบริหารการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินการรวบรวม วิเคราะห์ การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ กิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง การให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ความเข้าใจจากการสอบถามจากการอ่าน หรือจากการค้นคว้าจากแหล่งวิทยาการหรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อนำมาสรุปความรู้และความเข้าใจของตนเอง สร้างเป็นองค์ความรู้เพื่อให้เกิดระบบการเรียนรู้ที่ติดตัวไปตลอดเวลาในขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางด้านค่านิยมควบคู่ไปด้วย

1.3 การบริหารการประเมินผลการเรียน หมายถึง การดำเนินการวิเคราะห์ มาตรฐานหน่วยการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้รายวิชาและกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อพิจารณาการเตรียมการขั้นต่อไป การกำหนดวิธีการ และเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และเตรียมการสร้างเครื่องมือ กำหนดวิธีการที่เป็นระบบ ในขั้นนี้ควรกำหนดช่วงเวลาในการประเมินการเรียนรู้ระหว่างการดำเนินการสอนประเมินผลปลายภาคเรียนและปลายปีด้วย เพื่อความสะดวกในการสังเกตการปฏิบัติงานของผู้เรียนและรวบรวมผลงานของผู้เรียนเป็นระยะๆ เพื่อแสดงถึงความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการประเมินผลการเรียน ตามวิธีการและเครื่องมือที่กำหนดไว้ รวมทั้งการดูแลให้มีการบันทึกผลการเรียนการสอน การบันทึกการสังเกต การรวบรวมผลงานของนักเรียนตามช่วงเวลาที่กำหนดได้อย่างสม่ำเสมอ การจัดทำหลักฐานการศึกษาตามที่กระทรวง/กรม/หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดไว้ การนำผลการประเมินไปใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนแต่ละคนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการประเมินที่ต้องการใช้ผลการประเมินเพื่อการพัฒนา ไม่ใช่การตัดสินได้ - ตกของผู้เรียนแต่อย่างใด

1.4 การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการให้ครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่ในโรงเรียนที่ตนรับผิดชอบ มีความเป็นผู้นำในการปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพ ด้วยการกระตุ้นในการส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาวิชาชีพให้ก้าวหน้า เป็นกระบวนการขั้นตอนในการทำงานอย่างมีแผน เพื่อให้ครูมีความเข้าใจวิธีการให้การพัฒนาวิชาชีพ โดยมีการปรับปรุงการเรียนการสอนอยู่ตลอดเวลาและต่อเนื่อง การนิเทศภายในมีจุดมุ่งหมายสำคัญ

เพื่อให้ได้ผลงานดีมีคุณภาพ พัฒนางานพัฒนาคน ประสานความสัมพันธ์ และสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน การจัดให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อคิดหาแนวทางปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร รวมถึงเรื่องการเรียนรู้การสอน การทำงานเป็นทีม การสร้างเจตคติที่ดีในการทำงาน ความร่วมมือในการแก้ปัญหาทั้งนี้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยส่วนรวมและผลที่ตามมาคือนักเรียนที่มีคุณภาพ

1.5 การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ หมายถึง การดำเนินการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเพื่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย โดยสถานศึกษาต้องมีการวางแผนในการจัดการ เพื่อให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาได้รับการพัฒนาอบรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อประสิทธิภาพของหน่วยงาน และส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนอย่างยั่งยืน

1.6 การบริหารงานวิจัยและพัฒนา หมายถึง การดำเนินการส่งเสริมให้ผู้สอนได้นำการวิจัย ไม่พัฒนาการเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ในกระบวนการบริหารงานวิชาการ งานวิจัยเป็นแนวทางหนึ่งที่จะมุ่งพัฒนาคุณภาพของการศึกษาได้ เนื่องจากงานวิจัยเป็นกระบวนการพัฒนาความก้าวหน้าของวิชาชีพของกลุ่มคน การวิจัยในระดับสถานศึกษา จึงเป็นการมุ่งเน้นเกี่ยวกับการแสวงหาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน การแสวงหาสื่อการสอนที่มีคุณภาพ

1.7 การบริหารโครงการทางวิชาการในสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการจัดกิจกรรมหรือโครงการของสถานศึกษา โดยเฉพาะงานโครงการที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ ซึ่งมักส่งผลให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวได้ และเพื่อเกิดการสอดคล้องกับการพัฒนางานโครงการต่างๆ ของสถานศึกษาที่ได้ตั้งไว้แล้วเพื่อความก้าวหน้าของสถานศึกษา ต้องดำเนินการจัดการบริหารโดยสถานศึกษาต้องทำการวิเคราะห์แผนงานโครงการต่างๆ ที่ได้ดำเนินการไปพร้อมทั้งมอบหมายให้ผู้ร่วมงานทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายได้

1.8 การบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการ หมายถึง การดำเนินการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการของงานบริหารทั้งหมดที่จะต้องจัดเก็บร่วมกันตลอดภาคเรียนและปีการศึกษา เพื่อมิให้เกิดละเลยหรือละทิ้งข้อมูลสารสนเทศที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา การกำหนดเวลาในการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศตามช่วงดำเนินงานแต่ละงานให้เหมาะสม เป็นการนำข้อมูลสารสนเทศเพื่อประกอบประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาและใช้ในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาต่อไป

1.9 การบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการ หมายถึง การดำเนินการสร้างความตระหนักในความจำเป็นที่จะต้องมีการประเมินตนเองในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร

ทุกคน การวางแผนการประเมินผลงานทางวิชาการ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้สอดคล้องกับ ช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับงานวิชาการแต่ละงาน ซึ่งจะมีผลต่อการเตรียมเก็บข้อมูลจาก ผู้เกี่ยวข้องต่อไป การกำหนดวิธีการและเครื่องมือในการประเมินอย่างละเอียด เพื่อการเตรียม จัดทำคู่มือการประเมินรวมทั้งระบุวิธีการแต่ละขั้นตอน และสร้างเครื่องมือที่จำเป็นในการประเมิน การทำความเข้าใจกับบุคลากรในสถานศึกษาถึงเรื่องจุดมุ่งหมายของการประเมิน การควบคุม กำกับ ดูแล และติดตามให้มีการดำเนินการประเมินตามที่วางไว้ การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลเขียน รายงานเพื่อเตรียมการเผยแพร่และรายงานต่อสาธารณชนและหน่วยงานต้นสังกัด และการประชุม ปรีกษาหารือ เพื่อให้ประโยชน์จากการประเมินในทุกๆ ด้าน

2. ครูผู้ปฏิบัติการสอน หมายถึง ข้าราชการครูที่ทำหน้าที่ปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ปีการศึกษา 2548

3. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา และผู้รักษาการใน ตำแหน่ง ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติงานการบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ นครศรีธรรมราช เขต 4 ปีการศึกษา 2548

4. ขนาดของสถานศึกษา หมายถึง ขนาดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ซึ่งจำแนกเป็น 3 ขนาด คือ

4.1 ขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียน 120 คนลงมา

4.2 ขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 121-300 คน

4.3 ขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียน 301 คนขึ้นไป

5. อัตรากำลังครูต่อนักเรียน หมายถึง อัตรากำลังครูต่อนักเรียนตามเกณฑ์ของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) ตามหนังสือสำนักงาน ก.ค. ที่ ศร 1305/446 ลงวันที่ 11 มิถุนายน 2545 จำแนกเป็น 3 ประเภทดังนี้

5.1 โรงเรียนที่มีอัตรากำลังครูต่อนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ ก.ค. กำหนด

5.2 โรงเรียนที่มีอัตรากำลังครูต่อนักเรียนพอดีเกณฑ์ ก.ค. กำหนด

5.3 โรงเรียนที่มีอัตรากำลังครูต่อนักเรียนเกินเกณฑ์ ก.ค. กำหนด

ประโยชน์ของการวิจัย

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ นครศรีธรรมราช เขต 4 มีความสำคัญและประโยชน์แก่ผู้วิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนหน่วยงานทางการศึกษา สามารถนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ในการบริหารการศึกษาได้ ดังนี้

1. ทำให้ทราบระดับการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4
2. ทำให้ทราบปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการของ
ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4
3. เป็นแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช
เขต 4 สามารถวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการ
ภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. เป็นแนวทางสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ใช้ในการ
วางแผนการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
5. เป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษา เข้าใจปัญหาต่างๆ ตลอดจนข้อเสนอแนะในการ
ปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้ปฏิบัติการสอน
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 เพื่อนำไปปรับปรุง
พัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล